

Ministerstwo Sprawiedliwości

Sekretarz Stanu
Arkadiusz Myrcha

BK-VII.0520.356.2024
Warszawa, 26 listopada 2024 r.

Pan

Szymon Hołownia

Marszałek Sejmu

Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję odpowiedź na interpelację nr 5566 skierowaną do Ministra Sprawiedliwości przez Panią posłankę Monikę Rosę *w sprawie braku orzekania środków karnych przez sądy powszechne w sprawach przestępstw przeciwko wolności seksualnej na szkodę osoby małoletniej.*

Na wstępie należy podkreślić, że każda sprawa dotycząca krzywdy dzieci jest przez Ministerstwo Sprawiedliwości traktowana ze szczególną troską i uwagą. Nie ulega wątpliwości, że dobro dziecka musi pozostawać wartością nadrzędną. Należy jednak pamiętać, że Ministerstwo Sprawiedliwości jest zobowiązane do działania w granicach i na podstawie obowiązującego prawa. Nie może wykraczać poza kompetencje przyznane Ministrowi Sprawiedliwości. W odniesieniu do działalności sądów powszechnych są to kompetencje nadzorcze, szczegółowo uregulowane w ustawach. Działania nadzorcze nie mogą wkraczać w sferę orzeczniczą sądów, w której sędziowie są niezawisli, a sądy niezależne.

W zakresie objętej sferą orzekania kontrola zgodności z prawem odbywa się poprzez środki procesowe i kontrolę instancyjną. W tym zakresie ustawowe uprawnienia posiada prokuratura. W postępowaniach karnych prokuratorzy występują w charakterze

oskarżycieli publicznych. Problematyka poruszona przez Panią posłankę jest znana Prokuraturze Krajowej. Prokuratura podejmuje w tym zakresie działania zaradcze, opisane poniżej.

Ad 1, 2

Zgodnie z art. 41 § 1a Kodeksu karnego, sąd ma obowiązek orzec zakaz zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub z opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio, w razie skazania:

- 1) na karę pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo przeciwko życiu lub zdrowiu na szkodę małoletniego,
- 2) za przestępstwo przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności na szkodę małoletniego.

Brak tego obligatoryjnego rozstrzygnięcia w wyroku skazującym stanowi rażąco obrazę art. 41 § 1a k.k. i może być podnoszony, jako zarzut zarówno w postępowaniu apelacyjnym, jak i kasacyjnym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2023 r. I KK 132/23).

Można wskazać szereg rozstrzygnięć Sądu Najwyższego, w których Sąd Najwyższy uchylił wyroki „w zakresie braku rozstrzygnięcia o środku karnym z art. 41 § 1a zd. II KK” (np. wyrok SN z 4 września 2024 r. III KK 76/24, z 17 lipca 2024 r. I KK 172/24, z 26 marca 2024 r. I KK 55/24).

Prokuratorzy, działając w roli oskarżycieli publicznych, mają możliwość wniesienia w takich przypadkach apelacji. Z kolei do Departamentu Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej wpływają wnioski stron postępowań karnych o wywiedzenie kasacji od prawomocnych orzeczeń, obarczonych tego rodzaju uchybieniem. Kasacje nadzwyczajne kierowane są w tego typu sprawach zazwyczaj nie zawierają tylko zarzutu naruszenia art. 41 § 1a zd. drugie k.k. (względnie art. 41 § 1a pkt 2 k.k.), ale również naruszenia art. 343 § 6 i 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 1 lub 2 k.p.k., względnie innych

przepisów prawa procesowego, których obraza doprowadziła do braku rozstrzygnięcia w przedmiocie obligatoryjnego środka karnego.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Prokuraturę Krajową można stwierdzić, że w 2023 r. wywiedziono z tego powodu nie mniej niż 24 kasacje nadzwyczajne, natomiast w roku 2024 nie mniej niż 32 kasacje nadzwyczajne. Nie wszystkie z nich zostały już rozpoznane przez Sąd Najwyższy, niemniej wśród tych już rozpoznanych nie odnotowano przypadku nieuwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Ad 3

W załączeniu przekazuję dane statystyczne dotyczące liczby osób dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności stypizowane w Rozdziale XXV Kodeksu karnego, wobec których orzeczono środki karne obok kary zasadniczej w latach 2018-2020. Dane ogólnopolskie za lata 2021-2023 nie zostały jeszcze opracowane.

Ad 4 i 5

Prokurator Generalny Adam Bodnar 29 sierpnia 2024 r. wydał wytyczne dla prokuratorów w sprawie zasad postępowania powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury w zakresie prowadzenia spraw o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich z rozdziału XXV Kodeksu karnego.

W wytycznych podkreślono m.in., że wnioski dotyczące kary powinny być adekwatne do stopnia społecznej szkodliwości czynu oraz uwzględniać dyrektywy wymiaru kary określone w art. 53 k.k., rodzaj oraz rozmiar ujemnych następstw czynu, a zwłaszcza cierpienia fizyczne i psychiczne małoletniego oraz potrzebę kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa. Z kolei wnioski o orzeczenie środków karnych o charakterze obligatoryjnym, tj. wyszczególnionych w art. 41 § 1a i 1b k.k. i w art. 41 § 2 i 3a k.k. powinny być sprecyzowane przy uwzględnieniu okoliczności sprawy i dobra małoletniego.

Z pełną treścią wytycznych można się zapoznać na stronie internetowej Prokuratury Krajowej: <https://www.gov.pl/web/prokuratura-krajowa/2024-rok4>

Dodatkowo, I Zastępca Prokuratora Generalnego Prokurator Krajowy Dariusz Korneluk, wykonując założenia Krajowego Planu Przeciwdziałania Przesłępstwom Przeciwko Wolności Seksualnej i Obyczajności na Szkodę Małoletnich, pismem z 15 lipca 2024 r., zobowiązał prokuratorów regionalnych do przeprowadzania corocznych badań aktowych lub lustracji spraw o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności na szkodę małoletnich. Badania aktowe będą obejmowały m.in. ocenę wniosku prokuratora w przedmiocie wymiaru kary i środków karnych oraz wyroku sądowego, a także będą zawierały propozycje co do ewentualnych zaleceń bądź instrukcji. Roczne sprawozdania z przeprowadzonych badań będą przekazywane do Departamentu Postępowania Przygotowawczego Prokuratury Krajowej do 31 marca kolejnego roku.

Z kolei Dyrektor Departamentu Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej 28 października 2024 r. skierował do wszystkich prokuratorów regionalnych pismo, wskazujące na uchybienia w zakresie: braku stosownej reakcji prokuratorów na zaniechanie orzekania przez sądy, wobec sprawców skazanych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności wobec małoletniego, środka karnego w postaci zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi na czas określony albo dożywotnio.

W piśmie dodatkowo zwrócono uwagę na przypadki braku należytej reakcji na wadliwe postulaty osób oskarżonych o przestępstwa przeciwko wolności seksualnej lub obyczajności wobec małoletniego, dotyczące skazania w trybie art. 387 k.p.k., nieprzewidujące orzeczenia wymienionego zakazu oraz występowania przez prokuratorów, w trybie art. 335 k.p.k., z wnioskami o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonymi kar lub innych środków przewidzianych za zarzucane im występki, nieprzewidujących orzeczenia wskazanego wyżej środka karnego.

W tym piśmie została omówiona problematyka stosowania wskazanego obligatoryjnego środka karnego oraz wnioski nasuwające się po analizie akt prawomocnie zakończonych postępowań, w których wobec braku jego orzeczenia skierowano kasacje w trybie art. 521 § 1 k.p.k.

W piśmie do prokuratorów regionalnych zawarto również zalecenia dotyczące konieczności: dążenia przez prokuratorów do stosownej korekty wniosków składanych przez oskarżonych w trybie art. 387 k.p.k., uwzględnienia orzeczenia omawianego środka karnego podczas występowania, w trybie art. 335 k.p.k., z wnioskami o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z oskarżonymi kar lub innych środków przewidzianych za zarzucane im występki oraz dokonywania wnikliwej analizy zapadłych orzeczeń pod kątem skorzystania z uprawnienia do skierowania zwykłego, a w razie jego uprawomocnienia się – nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Prokuratorzy regionalni zostali zobowiązani do przekazania zawartych w piśmie Dyrektora Departamentu Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej uwag wszystkim podległym prokuratorom i asesorum prokuratury oraz zobligowanie ich do przestrzegania opisanych wyżej regulacji prawnych.

Z wyrazami szacunku
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
/podpisano elektronicznie/